

ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระและการรับรู้คุณค่าในตนเอง ของคนพิการ

ปราณี แสดคง พย.ม.*
นพพร ศรีคำป้อ พย.บ.**

สุรัสวดี พนมแก่น พย.ม.*
ปานสุคนธ์ แดงงาม พย.บ.**

นันท์นภัส ทำมิตร พย.บ.**
พัชราพรรณ ณรงค์สร้อย พย.บ.**

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสามารถพื้นฐานการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ และประเมินการรับรู้คุณค่าในตนเองของคนพิการ กลุ่มตัวอย่างเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวจำนวน 27 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินความสามารถพื้นฐานการดำรงชีวิตอิสระ และแบบประเมินการรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการส่วนใหญ่มีความรู้สึกลำบากปานกลาง ได้แก่ การดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง ร้อยละ 29.6 นอกจากนั้นยังมีคนพิการที่มีความรู้สึกลำบากมากที่สุด ได้แก่ การจัดการงานบ้านโดยตนเองหรือผู้อื่นได้ ร้อยละ 25.9 ส่วนการรับรู้คุณค่าในตนเองของคนพิการในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการมีความรู้สึกลำบากในตนเองของคนพิการบ่อยครั้ง ได้แก่ คนพิการรู้สึกว่าเขาทำเทียมกับคนอื่น ร้อยละ 48.2 คนพิการรู้สึกว่าตัวเองยังมีสิ่งต้องอยู่หลายอย่าง ร้อยละ 51.9 โดยรวมแล้วคนพิการมีความพึงพอใจในตนเองร้อยละ 44.4 ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมให้มีกลุ่มช่วยเหลือกันที่สนับสนุนให้คนพิการได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น เพื่อสร้างการยอมรับคนพิการในชุมชน

คำสำคัญ : คนพิการ ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระ การรับรู้คุณค่าในตนเอง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ปี พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ ในมาตรา 20 ว่า คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐ¹ สิทธิสวัสดิการต่างๆ จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ปี พ.ศ. 2550 นั้นเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจคนพิการ ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจคนพิการจะทำให้คนพิการนั้นมีพลังอำนาจในการควบคุมหรือทำสิ่งต่างๆ ได้นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

จากข้อมูลสถิติความพิการในรอบหลายปีนับจากปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา พบว่า อัตราความพิการของ

ประชากรไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการสำรวจคนพิการ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคม ปี พ.ศ. 2550 พบว่า ประชากรประเทศไทยทั้งหมด 65.5 ล้านคนเป็นคนพิการถึง 1.9 ล้านคน หรือร้อยละ 2.9 ซึ่งเพิ่มจากปี พ.ศ. 2544 ที่มีคนพิการเพียง 1.1 ล้านคน คนพิการที่สำรวจได้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย คือร้อยละ 3.0 และ 2.7 ตามลำดับ เมื่อแบ่งตามภาค พบว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรที่พิการจำนวนมากเป็นลำดับที่ 1 และ 2 คือมีประชากรที่พิการถึงร้อยละ 4.4 และ 3.5 ตามลำดับที่สำคัญ คือ พบความพิการจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ ณ วันที่ 5 เมษายน 2556 สถิติคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ตั้งแต่ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 31 มีนาคม

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

พ.ศ. 2556 มีคนพิการทั้งหมด 1,590,607 คนเสียชีวิต 234,604 มีชีวิต 1,356,003 คน โดยคนพิการที่ยังมีชีวิตอยู่ พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนมากถึง 523,181 คนและในภาคอื่นๆ รวมกัน 832,822 คน^{3,4} ซึ่งผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนต้องตระหนักและเตรียมการอย่างมีระบบหรือมีรูปแบบการดูแลและมีการวางแผนที่ดี สำหรับการดูแลคนพิการที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผลของความพิการส่งผลกระทบและเกิดปัญหาต่อประเทศชาติและตัวคนพิการเอง⁵ สังคมไทยจากอดีตที่ผ่านมา มักมองความพิการเป็นภาระ เป็นภาวะไร้ความสามารถ คนพิการจึงถูกมองภายใต้ความพิการนั้นให้เป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเป็นภาระและมักถูกมองข้ามคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อีกด้วย

อย่างไรก็ตามคนพิการก็มีความต้องการเช่นเดียวกับคนทั่วไป รวมถึงความต้องการทางสังคม ความต้องการทางเพศ (Sexuality) ความต้องการเรียนรู้ (Learning) ต้องการมีรายได้และพึ่งตนเองได้ (Economic Independent) ต้องการศักดิ์ศรี (Dignity) และได้รับการยอมรับนับถือ (Respect) ต้องการใช้บริการสาธารณะหรือบริการติดกันเฉพาะสำหรับคนพิการเมื่อจำเป็น ต้องการมีคู่ครอง (Marriage) และสร้างครอบครัว (Family Raising) ต้องการเป็นสมาชิกที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน คนพิการต้องการให้ผู้อื่นรับฟังความคิดเห็นและข้อกังวลใจของตนเองบ้าง ต้องการใช้สิทธิตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง ปัจจุบันจึงมีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีข้อจำกัดน้อยที่สุด โดยผ่านทาง การแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม แต่เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในหลายๆ ประการ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านความตระหนักของคนพิการ หรือผู้ปกครองคนพิการ จึงทำให้คนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับบริการหรือสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะคนพิการในชนบทที่ยังถูกทอดทิ้ง ละเลยและไม่ได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสิทธิที่พึงได้ แนวคิดการพึ่งตนเองในแง่ของงานด้านคนพิการ คือ แนวคิดด้านการดำรงชีวิตอิสระหรือการพึ่งตนเองของคนพิการ (Independent Living) จึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา

ชีวิตคนพิการให้เหมือนคนอื่น มีโอกาสตัดสินใจสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง สามารถเลือกทำกิจกรรมใดๆ ด้วยตนเอง หากจะมีข้อจำกัดก็เช่นเดียวกับคนทั่วไปที่ไม่พิการ การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการสามารถเป็นบริการพัฒนาคนพิการด้านสังคมที่เติมเต็มให้ระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทยให้มีความครอบคลุมเป็นระบบเชื่อมโยง (Integrated Services) ระหว่างบริการการแพทย์ ศึกษา อาชีพ และสังคม ได้เช่นเดียวกับระบบที่มีการให้บริการในต่างประเทศและการสร้างการเห็นคุณค่าของตนเองแก่คนพิการ จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ รวมถึงการประเมินสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมในการทำงาน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะทำให้เขามีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวัง มีความมั่นคงพอที่จะต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้ ทำให้เขาประสบความสำเร็จได้ในแบบของเขาเอง ไม่ใช้การเปรียบเทียบกับคนอื่นเพื่อให้คนพิการทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี⁶

จากปัญหาการดูแลคนพิการได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ไม่สอดคล้องกับคนพิการ จัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วย ให้ รวมทั้งให้มีการประสานองค์กรคนพิการเพื่อช่วยค้นหาและจดทะเบียนคนพิการยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถพื้นฐาน การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการและการรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้สามารถพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระของผู้อื่น รวมทั้งการนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายหรือกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการได้อย่างเหมาะสมซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนสถานภาพของคนพิการ จากการเป็นภาระของครอบครัว และสังคมไปสู่การเป็นพลังของสังคมที่สามารถสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่สังคม และประเทศชาติได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป ซึ่งที่ผ่านมาคนพิการอาจถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในสังคมหรือมีศักยภาพไม่เท่าเทียมกับคนปกติหรือไร้ความสามารถ ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้เหมือนบุคคลทั่วไป ซึ่งความเป็นจริงผู้ที่มีสภาพความพิการมี

ศักยภาพและความสามารถ บางกิจกรรมสภาพร่างกายอาจเป็นอุปสรรค แต่อาจใช้อย่างอื่นที่ยังเหลืออยู่ทดแทนคนพิการเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเพียงแต่ขาดโอกาสและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมทางสังคมเหมือนกับบุคคลทั่วไปคนพิการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความภูมิใจในตนเอง โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาคำตอบความรู้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในอนาคต เห็นคุณค่าในตนเอง และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความสามารถพื้นฐานการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ
2. เพื่อประเมินการรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระและการรับรู้คุณค่าในตนเองของคนพิการครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการรับรู้คุณค่าในตนเองของคนพิการซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนพิการที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวที่นอนพักรักษาเพื่อฟื้นฟูสภาพ ในตึกผู้ป่วยหญิงและตึกผู้ป่วยชายที่สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูฯ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวจำนวน 27 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้รู้สึกตัวดี สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ชัดเจน ไม่มีปัญหาการพูดและการฟังยินดีเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส สถานะทางสังคม สถานที่พักอาศัย บุคคลที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายการศึกษาสูงสุด สถานศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

เฉลี่ยรายได้สุทธิครอบครัวเฉลี่ย ความเพียงพอของรายได้ของครอบครัว ระยะเวลาที่พิการเฉลี่ย โรคประจำตัว ผู้ดูแลช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ดูแลในปัจจุบัน อุปกรณ์เครื่องช่วยที่ทํานใ้ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน อุปสรรคในการดำเนินชีวิตด้านสภาพแวดล้อมชุมชนมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกที่ต้องการเพิ่มเติมลักษณะข้อคำถามแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด

2) แบบประเมินความสามารถพื้นฐานการดำรงชีวิตอิสระ ประกอบด้วย คำถามที่เป็นความรู้สึกถึงความลำบากในการทำกิจกรรมของคนพิการ ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าคะแนน 5 คะแนน ตั้งแต่ 0-4 3) แบบประเมินการรับรู้คุณค่าในตนเอง จำนวน 10 ข้อ การตอบแบบสอบถามประมาณค่า 4 ระดับ คือ ตลอดเวลา บ่อยครั้งนานๆ ครั้ง ไม่รู้สึกเช่นนี้เลยให้ผู้ตอบเลือกเพียงหนึ่งตัวเลือก

จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้ที่จะเข้าร่วมในการวิจัยโดยคำนึงถึงความยินยอมและสิทธิของกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก โดยผู้วิจัยและคณะอธิบายวัตถุประสงค์ในการวิจัยขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 20 - 40 นาที และในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ จะนำเสนอในภาพรวม ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง กลุ่มตัวอย่าง สามารถแจ้งขอออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา ก่อนที่การวิจัยจะสิ้นสุดลง โดยไม่ต้องให้ข้อมูลหรือคำอธิบายใดๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและคณะ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือจากผู้ป่วย ถ้าคนพิการยินยอมก็จะให้ผู้ป่วยตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลในคนพิการจำนวน 27 คน พร้อมกับตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของแบบสอบถาม ครบตามจำนวนที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากมาสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการต่อไป เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตอบเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วประมวลผลเบื้องต้นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ 2) ข้อมูลความสามารถพื้นฐานการดำรงชีวิตอิสระ และการรับรู้คุณค่าในตนเองใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ แปลผลเป็นค่าคะแนน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคนพิการทั้งหมด 27 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.6 รองลงมา คือ เพศชาย ร้อยละ 44.4 อายุเฉลี่ย 52.68 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสอยู่ ร้อยละ 48.2 สถานะทางสังคม เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 44.4 สถานที่พักอาศัย เป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 77.8 บุคคลที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายคือ ตนเองร้อยละ 63 การศึกษาสูงสุด ปริญญาตรีหรือสูงกว่าร้อยละ 40.7 สถานศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไปร้อยละ 96.3 อาชีพ ไม่ได้ประกอบอาชีพร้อยละ 55.6 ความเพียงพอของรายได้ของครอบครัวเพียงพอและมีเงินออมร้อยละ 48.2 ระยะเวลาที่พิการเฉลี่ย 1-5 ปี ร้อยละ 48.2 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 74.1 ส่วนใหญ่ผู้ดูแลช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นญาติ ร้อยละ 70 กิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ดูแลในปัจจุบัน คือ การเคลื่อนย้าย ร้อยละ 18.2 อุปกรณ์เครื่องช่วยที่ทาน้ำอยู่ในชีวิตประจำวันใช้ WC ร้อยละ 45.2 อุปสรรคในการดำเนินชีวิตด้านสภาพแวดล้อมคือ ทางเดิน ร้อยละ 42.3 ชุมชนมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกคือ ใช้ทางลาด ร้อยละ 50

2. ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการกลุ่มตัวอย่างคนพิการทั้งหมด 27 คนในภาพรวมระดับความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการส่วนใหญ่มีคะแนน 2 คะแนน คือ คนพิการที่มีความรู้สึกลำบากปานกลางหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 25-49 รองลงมา 3 คะแนน คือ คนพิการที่มีความรู้สึกลำบากมากหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 50-95 เป็นกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การจัดการงานบ้าน โดยตนเองหรือผู้อื่นก็ได้ (มองในภาพ

รวม เช่นการซัก/ตากเสื้อผ้า การทำความสะอาดบริเวณที่พักอาศัย ฯลฯ) และการเข้าร่วมในกิจกรรมในชุมชน เช่น งานประเพณีวันสำคัญ งานแต่งงาน ฯลฯ เมื่อแยกตามรายชื่อของความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการได้ผลดังนี้

ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่ไม่มีความรู้สึกลำบากหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 0-4 ได้แก่ การมีสิ่งยึดมั่นศรัทธาในชีวิต ร้อยละ 33.3 การติดต่อกับผู้ช่วยคนพิการเมื่อมีความต้องการช่วยเหลือ ร้อยละ 22.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น สิทธิประโยชน์ ร้อยละ 37

ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่มีความรู้สึกลำบากเล็กน้อยหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 5-24 ได้แก่ การดูแลโรคประจำตัวหรือปัญหาสุขภาพจากความพิการ ร้อยละ 44.4 การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของตนเอง ร้อยละ 40.7 การควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียด ร้อยละ 37 การมีเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ร้อยละ 33.3 การเสริมพลังใจให้กับตนเอง ร้อยละ 37 การแสดงปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นในลักษณะที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะของสังคม ร้อยละ 29.6

ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่มีความรู้สึกลำบากปานกลางหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 25-49 ได้แก่ การดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง (มองในภาพรวม เช่น การแปรงฟัน ล้างหน้า อาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้าทุกวัน และทำความสะอาดดูแลร่างกาย เช่นตัดเล็บ สระผมสม่ำเสมอในเวลาที่เหมาะสม) ร้อยละ 29.6 การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของตนเอง ร้อยละ 37 การทำงานที่มีค่าตอบแทน (รวมถึงการทำงานที่ได้รับค่าจ้างเป็นลูกจ้างเต็มเวลาหรือไม่เต็มเวลาหรือประกอบกิจการของตนเอง) ร้อยละ 28 การเดินทางในลักษณะที่เป็นผู้โดยสาร (เช่น ใช้รถส่วนตัว รถไฟ รถใต้ดิน รถรับจ้างสาธารณะ เครื่องบิน ไม่รวมการเคลื่อนที่ด้วยรถเข็นนั่งคนพิการ) ร้อยละ 33.3 การร่วมกิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมยามว่าง เช่น กีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม งานอดิเรกต่างๆ ฯลฯ ร้อยละ 33.3 การได้รับสิทธิ

ขั้นพื้นฐานที่ตนพึงได้ด้วยความด้วยความเสมอภาคของโอกาสสำหรับคนพิการตาม พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (มองในภาพรวม เช่น การได้รับเบี้ยความพิการ การเข้าถึงบริการรักษาพยาบาลและอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการสิทธิในการได้รับการจ้างงาน ฯลฯ) ร้อยละ 22.2

ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่มีความรู้สึกลำบากมากที่สุดหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 96-100 ได้แก่ การจัดการงานบ้าน โดยตนเองหรือผู้อื่นก็ได้ (มองในภาพรวม เช่น การซัก/ตากเสื้อผ้าการทำความสะดวกบริเวณที่พักอาศัย ฯลฯ) ร้อยละ 25.9

3. การรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ การรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.3 รองลงมา คือ ระดับสูง ร้อยละ 40.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีความรู้สึกในตนเองของคนพิการบ่อยครั้ง ได้แก่ คนพิการรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ร้อยละ 48.2 คนพิการรู้สึกว่าตัวเองยังมีสิ่งดีอยู่หลายอย่างร้อยละ 51.9 ระดับการมีความรู้สึกในตนเองของคนพิการนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ คนพิการมักจะรู้สึกว่าเป็นคนล้มเหลวจากความพิการของตัวเองร้อยละ 59.3 คนพิการมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้ดีเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ร้อยละ 44.4 โดยรวมแล้ว คนพิการมีความพึงพอใจในตนเองร้อยละ 44.4 คนพิการอยากที่จะเคารพนับถือตนเองให้มากกว่านี้ ร้อยละ 48.2 ระดับการมีความรู้สึกในตนเองของคนพิการไม่รู้สึกเช่นนี้เลย ได้แก่คนพิการรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรน่าภาคภูมิใจในบางครั้งก็คนพิการรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไร้ประโยชน์เท่ากัน ร้อยละ 44.4 ในบางครั้งก็คนพิการคิดว่าตัวเองไม่มีอะไรดีเลยร้อยละ 48.2

การอภิปรายผล

คนพิการทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ไม่ได้ประกอบอาชีพ แต่มีรายได้เพียงพอและมีเงินออม ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของยศพล เหลืองโสมนภา⁷พบว่าคนพิการร้อยละ 67.5 มีรายได้ไม่เพียงพอและสิ่งที่คนพิการต้องการการสนับสนุนมากที่สุดคือการจัดหาอาชีพ

ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้คนพิการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า และเป็นความพิการที่เกิดมาภายหลัง แต่อย่างไรก็ตามพบว่า คนพิการมีโรคประจำตัว จะเห็นได้ว่าคนพิการมีรูปร่างหรือการทำหน้าที่ของร่างกายผิดไปจากปกติ⁸ ผลพวงของความพิการทำให้เกิดข้อจำกัดหรือสูญเสียสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่จะควรจะทำให้ หรือเคยทำได้ในชีวิตประจำวันแล้วกลับกลายเป็นทำไม่ได้ โดยเฉพาะความพิการที่มีปัญหาสุขภาพร่วมด้วยจะยังมีปัญหามากขึ้น ส่งผลให้มีโรคประจำตัวและเกิดภาวะแทรกซ้อน นอกจากนั้นยังพบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีผู้ดูแลช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ดูแลในปัจจุบัน คือ การเคลื่อนย้าย อุปกรณ์เครื่องช่วยที่ทาน้ำอยู่ในชีวิตประจำวัน อุปสรรคในการดำเนินชีวิตด้านสภาพแวดล้อม คือ ทางเดิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนพิการเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการไม่ว่าจะเป็นรถโยก/รถเข็น ทางลาด ราวจับทั้งสองข้าง ห้องน้ำ คนพิการ ที่จอดรถสำหรับคนพิการ ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่บอกประเภทคนพิการเพื่อให้คนพิการเข้ารับบริการได้อย่างรวดเร็วขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้จะช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนพิการดีขึ้น มีความเสมอภาค และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป จึงส่งผลให้ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสำคัญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธินี ตรีงคตระการ⁹ ที่วิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการเบี้ยความพิการของคนพิการ ผลการวิจัยพบว่าคนพิการมีความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในภาพรวมส่วนใหญ่คนพิการที่มีความรู้สึกลำบากปานกลางหรือมีความลำบากอยู่ในช่วงร้อยละ 25-49 แสดงให้เห็นว่า การที่คนที่พิการสามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่าจะรุนแรงมากน้อยเพียงไร ทั้งนี้อาศัยบริการและความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น¹⁰แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ยังพบว่า คนพิการมีความรู้สึกลำบากมากหรือมีความลำบาก

อยู่ในช่วงร้อยละ 50-95 ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การจัดการงานบ้าน โดยตนเองหรือผู้อื่นก็ได้และการเข้าร่วมในกิจกรรมในชุมชน เช่น งานประเพณีวันสำคัญ งานแต่งงาน ฯลฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพความพิการเป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และคนพิการเห็นว่า สภาพความพิการของตนเองทำให้สังคมรังเกียจและไม่ยอมรับศักยภาพของคนพิการ จึงไม่กล้าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของสังคม จึงส่งผลให้คนพิการมีความรู้สึกลำบากมากในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ คงอรุณ¹¹ ที่วิจัยเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คนพิการมีความต้องการด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมน้อยที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัย ไผ่พงษ์¹² ที่วิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย พบว่า คนพิการมีความต้องการด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมน้อยที่สุด

การรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.3 ซึ่งความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองถือเป็นปัจจัยเกื้อหนุนภายในตัวคนพิการที่มีความสำคัญต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ของคนพิการเป็นอย่างมาก เมื่อคนพิการเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า คนพิการจะมองเห็นความสำคัญที่จะดูแลช่วยเหลือตนเอง ไม่หมกมุ่นน้อยใจในสภาพของตน เห็นว่าตนยังเป็นที่รักและห่วงใยของคนในครอบครัว มีความรู้สึกว่ามีได้ถูกทอดทิ้ง คนพิการก็จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางที่จะทำให้ตนเองมีสุขภาพร่างกายที่ดีตามไปด้วย¹³ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีความรู้สึกในตนเองของคนพิการที่เกิดบ่อยครั้ง ได้แก่ คนพิการรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าไม่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ร้อยละ 48.2 คนพิการรู้สึกว่าตัวเองยังมีสิ่งดีอยู่หลายอย่าง ร้อยละ 51.9 นาน ๆ ครั้ง ได้แก่ คนพิการมักจะรู้สึกว่าเป็นคนล้มเหลวจากความพิการของตัวเอง ร้อยละ 59.3 คนพิการมีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ร้อยละ 44.4 โดย

รวมแล้ว คนพิการมีความพึงพอใจในตนเอง ร้อยละ 44.4 คนพิการอยากที่จะเคารพนับถือตนเองให้มากกว่านี้ ร้อยละ 48.2 ไม่รู้สึกเช่นนั้นเลย ได้แก่ คนพิการรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรน่าภาคภูมิใจ ในบางครั้งที่คนพิการรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไร้ประโยชน์เท่ากัน ร้อยละ 44.4 ในบางครั้งที่คนพิการคิดว่าตัวเองไม่มีอะไรดีเลย ร้อยละ 48.2 สอดคล้องกับแนวคิดของคูเปอร์สมิท¹⁴ ที่กล่าวว่า ปัจจัยภายในของบุคคลมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในเรื่องของภาวะทางอารมณ์ (affective stage) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจ ความรู้สึกเป็นสุข ความวิตกกังวลของบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แล้วส่งผลต่อการเปรียบเทียบและประเมินตนเอง บุคคลที่ประเมินตนเองในทางลบจะมองตนเองว่าไร้ความสามารถ ไร้สมรรถภาพ จึงรู้สึกด้อย วิตกกังวลและไม่มี ความพึงพอใจในตนเอง ทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำจะเห็นได้ว่ากลุ่มคนพิการถือเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งควรได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในการดำเนินชีวิตให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลคนพิการแล้วยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการมีความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ไม่เป็นภาระของสังคม คนพิการยังเป็นการกำลังสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไปได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาความสามารถพื้นฐานในการดำรงชีวิตอิสระข้อที่มีการปฏิบัติลำบากที่สุดคือการเข้าสังคม ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีกลุ่มช่วยเหลือกันที่สนับสนุนให้คนพิการได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น สร้างการยอมรับคนพิการในชุมชน
2. การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน เพื่อที่จะเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการนั้น ควรเพิ่มประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จให้กับคนพิการ มีการใช้ตัวแบบ ใช้คำพูดชักจูงและอาจใช้การกระตุ้นทางอารมณ์โดยการเสริมพลังอำนาจ
3. การศึกษาคั้งนี้จำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยค่อนข้างน้อย ควรมีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่สามารถ

อ้างอิงประชากรส่วนใหญ่เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือข้อมูล

4. ควรมีการศึกษาวิจัยที่ต่อเนื่องในเรื่องความสามารถพื้นฐานเฉพาะกลุ่มโรค เช่น Spinal Cord Injury, Stroke ทั้งนี้ต้องมีการเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในโรคที่แตกต่างกัน

5. ควรมีการนำผลวิจัยมาพัฒนาทักษะความสามารถพื้นฐานความสามารถของผู้ป่วยเพื่อให้เห็นเป้าหมายและศักยภาพของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สํารวจข้อมูลคนพิการ 2550. [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2558] จาก <http://service.nso.go.th>
3. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. ข้อมูลประมวลผลจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ; 2556.
4. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพปัญญาวิสัย; 2556.
5. David R. Disability does not have to be the grief that never ends: helping patients adjust. *Rehabilitation nursing* 1997; 22(1): 32-35.
6. มูลนิธิพัฒนาคคนพิการไทย. [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2558]. จาก <http://www.tddf.or.th>
7. ยศพล เหลืองโสมนภา และคณะ. คุณภาพชีวิต ปัญหาและความต้องการของคนพิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. *จันทบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง*; 2554.
8. พูนพิศ อมาตยกุล, สุมาลี ดีจงกิจ, พิมพาจรรยา. ความรู้ทั่วไปเรื่องความพิการและคนพิการ. นครปฐม: วิทยาลัยราชสุดา; 2550.
9. สุทธิณี ตรังคระการ. ความต้องการสวัสดิการเบี้ยความพิการของ ผู้พิการในอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง. [การค้นคว้าอิสระ]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2555.
10. สายสุนีย์ ทับทิมเทศ. การเปลี่ยนผ่านสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการด้านการเคลื่อนไหว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2553.
11. เบญจวรรณ คงอรุณ. การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. [การศึกษาอิสระ]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2553.
12. ปาริชาติ สุวรรณผล. เอกสารประกอบการอบรม เรื่องการดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการ. หลักสูตรเฉพาะทางการฟื้นฟูสภาพรุ่นที่ 6 .สถาบันสิทธิเพื่อการฟื้นฟูสภาพแห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
13. พิชัย ไผ่พงษ์. การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายของเทศบาลตำบลไทรน้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. [การศึกษาอิสระ]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.
14. กนกวรรณ อังกสิทธิ์. พฤติกรรมสุขภาพและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ. [วิทยานิพนธ์]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2540.
15. Coopersmith S. The antecedents of self-esteem. (2nd ed.). California: Consulting Psychologist Press; 1981.

The Basic Ability to Independent Living and Perceived Self-Esteem for Persons with Disabilities

Pranee Saedkong M.N.S.*

Surawadee Panomkaen M.N.S.**

Nannapat Tammit B.N.S.**

Nopphorn Srikhumbor B.N.S.**

Pansukon Dangnnam B.N.S.**

Patcharawan Narongsanoi B.N.S.***

Abstract

The descriptive study aimed to assess the ability of independent living foundation and the perception of self-esteem among disability person. The immobilized disabilities were included into this studied, the basis of independent living ability and the self –esteem assessment tool were brought into data collecting. Descriptive statistics were applied to data analysis.

The results showed that most of basic independent living ability score among immobilized disabilities was in middle level, 29.6% related to self – care of their health. In addition, the highest score of basic independent living ability was found, 25.9% related to house hold management by self or others. Moreover, 59.3% of samplings perceived middle level of self-esteem. In particular self - esteem perceptions explained equality with others, variety of good points and self -satisfaction at 48.2%, 51.9% and 44.4% respectively. The most difficult of basic independent living ability seem to be social participation, self - help group should be promote in order to gain more social activity and acceptance.

Keywords: disability person, ability of independent living, perceived Self-Esteem

* *Registered Nurse, Senior Professional Level*

* *Registered Nurse, Professional Level*